

Seletuskiri eriolukorra juhi korralduse juurde liikumisvabaduse piirangu kehtestamiseks COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse diagnoosiga isikutele ja nende isikutega koos elavatele või samas elukohas püsivalt viibivatele isikutele

Sissejuhatus

Vabariigi Valitsus kehtestas 12. märtsi 2020. a korraldusega nr 76 Eestis eriolukorra.

Eriolukorra lahendamiseks on eriolukorra juhil õigus rakendada meetmeid, mis nähakse ette korralduses. Hädaolukorra seaduse § 31 lõike 3 alusel on eriolukorra juhil õigus kehtestada liikumisvabaduse piiranguid. COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse ülikiire leviku tõttu Eestis kehtestatakse selle korraldusega piirangud isikutele, kui neil on diagnoositud COVID-19 haigust põhjustav koroonaviirus, ja nende isikutega koos elavatele või samas elukohas püsivalt viibivatele isikutele. Viimati nimetatud isikutel ei ole sümptomid veel avaldunud ja neid ei ole veel ka diagnoositud. Nimetatud isikutel on korralduses toodud tingimustel lubatud oma elukohast või püsivast viibimiskohast lahkuda.

Korralduse punktidega 1 ja 2 kehtestatakse liikumisvabaduse piirang isikutele, kui neil on diagnoositud COVID-19 haigust põhjustav koroonaviirus, ja nende isikutega koos elavatele või samas elukohas püsivalt viibivatele isikutele. Isikutel, kellel on COVID-19 haigust põhjustav koroonaviirus, on keelatud lahkuda oma elukohast või püsivast viibimiskohast kuni tervenemiseni. Selliste isikutega koos elavatele või samas elukohas püsivalt viibivatele isikutele on korraldusega kehtestatud erandid. Kodus püsimise põhiline eesmärk on vähendada sotsiaalseid kontakte ning seeläbi vähendada võimalust, et viirus leviks teistele inimestele. Liikumisvabaduse piirang on vajalik inimeste elu ja tervise ning ülekaaluka avaliku huvi kaitseks, et tõkestada COVID-19 haigust põhjustava viiruse levikut.

Vabariigi Valitsuse ja eriolukorra juhi kehtestatud varasemad keelud ja piirangud, samuti Terviseameti soovitusel, ei ole olnud piisavad, et pidurdada ja ära hoida viiruse levikut. Haigestumise osakaal suureneb ja ühiskondlik probleem süveneb. Korraldusega kehtestatakse lisapiirangud inimeste liikumisele, et ära hoida vähimigi võimalus, et viirus leviks ja inimesed haigestuksid. Varem on eriolukorra juht kehtestanud 17. märtsist 2020. a liikumisvabaduse piirangu 14 kalendripäevaks isikutele, kellel lubatakse Eesti Vabariigi riigipiiril Eestisse siseneda. 24. märtsist kehtib liikumisvabaduse piirang avalikus kohas viibimise kohta. Nüüdsed piirangud on suunatud COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse diagnoosiga inimestele ja nende pereliikmetele.

Kuivõrd viiruse leviku risk on väga kõrge, on praeguses olukorras liikumisvabaduse ajutine piirang meetmena proportsionaalne. Seniseid soovitusi püsida 14 kalendripäeva kodus alati ei järgita, kuna isikud võivad viibida väljas rahvarohketes kohtades (näiteks poodides). Terviseameti teabe järgi võib koroonaviiruste keskkonnastabiilsust hindavate uuringute kohaselt viirus säilida saastunud metall-, plastik- ja roostevabadel pindadel kuni 72 tundi, poorsetel materjalidel nagu paberil ja papil kuni 24 tundi, kuid soodsatel keskkonnatingimustel, s.o 6–8°C ja niiskus, isegi kuni 9 päeva. Liikumisvabaduse piirang on vajalik inimeste elu ja tervise ning ülekaaluka avaliku huvi kaitseks, et tõkestada COVID-19 haigust põhjustava viiruse levikut.

Korralduse punkti 3 järgi võivad COVID-19 haigust põhjustavat koroonaviirust kandev isik, samuti temaga koos elavad või samas elukohas püsivalt viibivad isikud, lahkuda oma elukohast

või püsivast viibimiskohast ainult tervishoiutöötaja või politseiametniku korraldusel või isikute elu või tervist ohustava hädajuhtumi korral.

Korralduse punktiga 4 kehtestatakse erandid COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse diagnoosi saanud isikuga koos elavatele või viibivatele isikutele. Kui koos elaval isikul puuduvad COVID-19 haigust põhjustava viiruse sümptomid, võib isik elukohast või püsivast viibimiskohast lahkuda, kui ta on tervishoiutöötaja või muid hädaolukorra lahendamiseks vajalikke teenuseid osutav või avalikku ülesannet täitev isik, et täita oma tööülesandeid. Tegemist on isikutega, kes osutavad elutähtsaid teenuseid, mis on viiruse leviku tõkestamiseks üliolulise tähtsusega. Neil tuleb järgida eriolukorra juhi 24. märtsi 2020. a korralduse nr 45 punktis 1 sätestatud, milleks on keeld avalikus kohas viibida ja liikuda rohkem kui kahel isikul üheskoos, samuti hoida avalikuks kasutamiseks ette nähtud kohtades vähemalt kahemeetrist vahemaad, välja arvatud juhul, kui seda ei ole võimalik mõistlikult tagada. Teine erand puudutab koos elavate või samas elukohas püsivalt viibivate isikute toimetulekut. Kui viiruse sümptomid puuduvad, siis on õigus viibida oma elukoha läheduses igapäevaseks toimetulekuks hädavajaliku hankimiseks. Selleks tuleb samuti järgida eriolukorra juhi 24. märtsi 2020. a korralduse nr 45 punktis 1 sätestatud. Kolmas erand puudutab koos elavaid isikuid ja leevendusi liikumisvabaduse piirangutes, mil isik saab elukohast või püsivast viibimiskohast lahkuda. See on juhul, kui elukohas ja viibimiskohas on välistatud igasugune kontakt COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse diagnoosiga isikuga. Neljanda erandi puhul võib koos elav isik või püsivalt samas elukohas viibiv isik olla õues, kuid ka sellisel juhul tuleb järgida eriolukorra juhi 24. märtsi 2020. a korralduse nr 45 punktis 1 sätestatud liikumisvabaduse piiranguid. Kõikidel isikutel on kohustus kanda kaasas isikut tõendavat dokumenti. Muudel juhtudel elukohast või püsivast viibimiskohast lahkuda ei tohi.

Erandid on põhjendatud, kuna isik, kellel sümptomid puuduvad, kuid kes täidab kõiki nakkusohutuse nõudeid (desinfitseerib käsi ja hoiab inimestega distantsi), ei ohusta teisi inimesi kuni haigusnähtude avaldumiseni. Sellisel juhul on nakkuse edasiandmise risk väga madal. Oluline on kinni pidada ohutusnõuetest (vähemalt kaks meetrit distantsi inimestest ja piisav hügieeninõuete järgimine).

Korralduse punkti 5 järgi korraldab kohaliku omavalitsuse üksus abi andmise isikutele, kellel endal puuduvad võimalused COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse tõttu eluks hädavajaliku hankimisel. Eelkõige peab kohaliku omavalitsuse üksus sotsiaalhoolekande seaduse § 17 lõike 2 järgi abistama isikut toimingutes, mida isik tervises seisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suuda sooritada kõrvalabita, kuid mis on vajalikud kodustes tingimustes elamiseks, nagu kütmine, toiduvalmistamine, eluruumi ja riiete korrastamine ning väljaspool eluruumi toiduainete ja majapidamistarvete ostmine ja muu asjaajamine. Esimesena peab siiski inimene ja tema pere, lähedased ning kogukond ise püüdma jõuda lahendusteni. Kohaliku omavalitsuse üksuse abi on vajalik siis, kui seda ei ole või sellest ei piisa. Vald või linn lähtub abi andmisel sotsiaalhoolekande seaduse ja valla või linna kehtestatud sotsiaalabi andmise korraldusest.

Korralduse punktiga 6 määrab eriolukorra juht hädaolukorra seaduse § 24 lõike 2 alusel eriolukorra väljakuulutamise põhjutanud hädaolukorra lahendamiseks Politsei- ja Piirivalveametile ülesande tagada selles korralduses sätestatud liikumisvabaduse piirangu kohaldamine ja järelevalve. Politsei ja piirivalve seaduse § 7⁴⁶ lõike 1 alusel võimaldab Terviseamet Politsei- ja Piirivalveametile oma ülesannete täitmiseks vajalike andmete kättesaadavuse. Politsei ja piirivalve seaduse § 7⁴⁶ lõike 1 järgi on politseil õigus oma ülesannete täitmiseks töödelda eriseaduses sätestatud arvestades isikuandmeid, sealhulgas

eriliiki isikuandmeid ja üldsusele suunatud ja avalikest allikatest kättesaadavaid andmeid. Tervishoiuteenuse osutajad ja mikrobioloogilisi uuringuid tegevad laborid esitavad andmed nakkushaige kohta nakkushaiguste registrisse. Registrist on võimalik väljastada isikuandmeid, kui sellekohane õigust tuleneb õigusaktist ja seostub selgelt nakkushaiguste andmete töötlemise vajadusega ning kui eesmärk ei ole saavutatav pseudonüümitud või samaväärset andmekaitse taset võimaldaval kujul andmetega. Registri vastutav töötleja on Terviseamet. Lisaks saab politsei ja kohaliku omavalitsuse üksus vastavalt korrakaitseaduse §-le 30 isikuid küsitleda ja nõuda dokumentide esitamist, et kontrollida isikuga koos elavaid või viibivaid isikuid. Küsitleda ja mistahes vajalikku infot võib küsida ka tänaval, poes või mistahes muus kohas.

Korralduse punkti 7 järgi kehtivad meetmed kuni korralduse muutmiseni ning nende vajalikkust hinnatakse hiljemalt iga kahe nädala järel.

Korralduse punkti 8 kohaselt tuleb korraldus massiteabevahendite valdajatel ja elektroonilise side ettevõtjatel avaldada viivitamata, muutmata kujul ja tasuta. Korralduse viivitamatu avaldamise kohustus on vajalik, et kõik puudutatud isikud oleksid teadlikud võimalikest piirangutest, mis kehtestatakse seoses käesoleva eriolukorraga.

Korralduse punkti 9 järgi jõustub korraldus 28. märtsil 2020. a, ja seda eelkõige sellel põhjusel, et COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse diagnoosiga isikute pereliikmetel oleks võimalik praeguses olukorras oma tööandjaid teavitada, et nad võivad kodust lahkuda vaid äärmise vajaduse korral, st et tööle ei tohi nad minna, kui nende kohta ei kehti korralduse punkti 4 alapunkt 1: on tervishoiutöötaja või muid hädaolukorra lahendamiseks vajalikke teenuseid osutav või avalikku ülesannet täitev isik.

Eriolukorra meetme nõuetekohaselt täitmata jätmisel rakendatakse korrakaitseaduse § 28 lõikes 2 või 3 nimetatud haldussunnivahendeid. Sunniraha suurus on hädaolukorra seaduse § 47 kohaselt 2000 eurot. Sunniraha, mille eesmärk on kohustada liikumisvabaduse piirangut järgima ning ära hoida viiruse levikut, võib määrata korduvalt. Sunniraha ei ole karistus.

Korraldust saab vaidlustada esitades haldusmenetluse seaduses ette nähtud korras vaide 30 päeva jooksul arvates päevast, millal korraldusest teada saadi või oleks pidanud teada saama. Samuti saab korraldust vaidlustada esitades halduskohtule kaebuse halduskohtumenetluse seadustikus ette nähtud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse teatavaks tegemisest.